

Sygn. akt III AUa 2212/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 maja 2015 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Grażyna Czyżak (spr.)
Sędziowie:	SSA Daria Stanek SSO del. Maria Ołtarzewska
Protokolant:	stażysta Damian Wawrzyniak

po rozpoznaniu w dniu 20 maja 2015 r. w Gdańsku

sprawy J. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 października 2014 r., sygn. akt VII U 1334/14

zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie.

Sygn. akt III AUa 2212/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 24 czerwca 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił ustalenia J. S. prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach uznając, iż nie wykazał wymaganego okresu 15 lat zatrudnienia w szczególnych warunkach, a jedynie 6 lat, 1 miesiąc i 1 dzień. Organ rentowy nie zaliczył do okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach okresów zatrudnienia ubezpieczonego od dnia 10 lutego 1976 r. do dnia 31 sierpnia 1983 r. na stanowisku mechanika oraz od dnia 01 stycznia 1988 r. do dnia 31 marca 1988 r. i od dnia 01 września 1988 r. do dnia 31 października 1988 r. na stanowisku kierowcy.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł J. S. kwestionując odmowę zaliczenia powyższych okresów do wymaganego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach oraz wskazując, że wykonywał najpierw prace mechanika samochodowego w kanałach, a później kierowcy samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniosł o jego oddalenie, a w uzasadnieniu powołał się na argumentację zawartą w treści zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 23 października 2014 r. w sprawie VII U 1334/14 Sąd Okręgowy w Gdańsku VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił J. S. prawo do emerytury od dnia 01 czerwca 2014 r., stwierdzając brak odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia i rozważania Sądu I instancji:

J. S., urodzony dnia (...), w dniu 09 kwietnia 2014 r. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddziale w G. wniosek o emeryturę. Na dzień złożenia wniosku o emeryturę ubezpieczony wykazał łącznie 28 lat, 10 miesięcy i 5 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym 6 lat, 1 miesiąc i 1 dzień pracy w szczególnych warunkach. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. nie uwzględnił jako pracy w warunkach szczególnych okresów zatrudnienia ubezpieczonego: od dnia 10 lutego 1976 r. do dnia 31 sierpnia 1983 r. na stanowisku mechanika (7 lat, 6 miesięcy i 20 dni) oraz od dnia 01 stycznia 1984 r. do dnia 31 marca 1988 r. (4 lata i 3 miesiące) i od dnia 01 września 1988 r. do dnia 31 października 1988 r. (2 miesiące) na stanowisku kierowcy w Okręgowym Zakładzie (...) w G. – Oddział Eksploatacyjny w S.. W związku z powyższym zaskarżoną decyzją organ rentowy odmówił wnioskodawcy prawa do emerytury.

Ubezpieczony w okresie od dnia 10 lutego 1976 r. do dnia 07 sierpnia 1989 r. był zatrudniony w Okręgowym Zakładzie (...) w G. - Oddział Eksploatacyjny w S., najpierw na stanowisku mechanika w kanałach, a później jako kierowca samochodów ciężarowych powyżej 3,5 tony. Za ten okres zakład pracy wystawił mu świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia 19 maja 1999 r. na podstawie wykazu stanowiącego załącznik do zarządzenia nr 64/83 Ministra Komunikacji z dnia 29 czerwca 1983 r. w sprawie prac w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu komunikacji. Uprawnienia mechanika oraz kierowcy pojazdów gąsienicowych wnioskodawca zdobył w wojsku. Od dnia 01 marca 1983 r. wnioskodawcy zostało powierzone stanowisko kierowcy samochodów ciężarowych powyżej 3,5 tony np. M., K.. Do objęcia stanowiska kierowcy wnioskodawca pracował jako mechanik samochodów ciężarowych w kanale. Jego praca przebiegała ponad 90 % czasu tylko w kanale, gdyż nie było możliwości wykonywania napraw poza kanałem. Natomiast jako kierowca wnioskodawca kierował tylko samochodami ciężarowymi, gdyż innych w zakładzie pracy nie było. Razem z wnioskodawcą pracowała E. P. i A. D..

W ocenie Sądu Okręgowego odwołanie wnioskodawcy zasługuje na uwzględnienie. Sąd ten wskazał, że ogólne zasady nabywania prawa do emerytury dla ubezpieczonych urodzonych po 1948 r. zostały uregulowane w treści art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.), dalej: ustawa, zgodnie z którym ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, tj. spełniają łącznie następujące warunki:

- 1) legitymują się okresem zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż: 65 lat dla mężczyzn, 60 lat dla kobiet,
- 2) mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej: 25 lat dla mężczyzn, 20 dla kobiet,
- 3) nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego albo złożyli wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Aktem wykonawczym, do którego odsyła ustawa, jest rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.).

Stosownie do treści § 4 tego rozporządzenia pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W wykazie A - prac w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego - stanowiącym załącznik do rozporządzenia w dziale VIII (W transporcie i łączności), pod pozycją nr 2 wymienione są – prace kierowców samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony, specjalizowanych, specjalistycznych (specjalnych), pojazdów członowych i ciągników balastowych, autobusów o liczbie miejsc powyżej 15, samochodów uprzywilejowanych w ruchu w rozumieniu przepisów o ruchu na drogach publicznych, trolejbusów i motorniczych tramwajów, natomiast w dziale XIV (prace różne), pod pozycją nr 16 wymienione są – prace wykonywane w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych.

Dodatkowo Sąd I instancji wskazał również na § 2 ust. 1 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego, zgodnie z którym okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Okresy pracy natomiast, o których mowa w ust. 1, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy (§ 2 ust. 2 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego).

Sąd ten zwrócił jednak uwagę, że zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem i utartą praktyką w postępowaniu przed sądem okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przewidziane rozporządzeniem w sprawie wieku emerytalnego, mogą być ustalane także innymi środkami dowodowymi niż dowód z zaświadczenia z zakładu pracy (por. uchwały S.N.: z dnia 10 marca 1984 r., III UZP 6/84 oraz z dnia 21 września 1984 r., III UZP 48/84), a więc wszelkimi dopuszczalnymi przez prawo środkami dowodowymi.

W sprawie bezspornym jest, że ubezpieczony ukończył 60 lat, wykazał łączny okres składkowy i nieskładkowy przekraczający 25 lat.

Przedmiotem sporu pozostawało, czy nieuwzględnione przez ZUS okresy zatrudnienia należy traktować jako okresy pracy w szczególnych warunkach.

W celu ustalenia charakteru pracy ubezpieczonego oraz warunków jej wykonywania Sąd Okręgowy dopuścił dowód z akt osobowych, a nadto z zeznań świadka oraz wnioskodawcy. Zwrócił uwagę, że za wszystkie sporne okresy zatrudnienia zakłady pracy wystawiły wnioskodawcy świadectwa pracy w szczególnych warunkach z podaniem właściwych przepisów resortowych obowiązujących w tamtym okresie.

Zdaniem tego Sądu dowody przeprowadzone w trakcie postępowania potwierdziły, że wnioskodawca w spornym okresie pracował jako mechanik w kanałach oraz kierowca samochodu ciężarowego o łącznej masie powyżej 3,5 tony, a zatem wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego.

Sąd I instancji podkreślił, że warunkiem przyznania prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach nie jest przedłożenie odpowiedniego świadectwa pracy, ale wykonywanie pracy w szczególnych warunkach na stanowiskach wymienionych w załącznikach do rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego.

Biorąc pod uwagę ustalony stan faktyczny i argumenty podnoszone powyżej, na podstawie art. 477 (14) § 2 k.p.c. i cyt. wyżej przepisów, Sąd ten orzekł jak w sentencji wyroku.

Uznał, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji z uwagi na to, że dopiero przeprowadzenie obszernego postępowania dowodowego w toku postępowania sądowego, w tym w szczególności dopuszczenie dowodu z zeznań świadka, pozwoliło na uznanie, że w spornych okresach ubezpieczony wykonywał prace w warunkach szczególnych.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. zarzucając temu wyrokowi:

1) naruszenie prawa procesowego, tj. art. 233 k.p.c.

a) poprzez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego i dokonania jego oceny z pominięciem istotnej części tego materiału, tj. dokumentacji osobowej J. S. z okresu zatrudnienia w Okręgowym Zakładzie (...) w G. Oddział Eksploatacyjny S., z których nie wynika, że ubezpieczony wykonywał od dnia 10 lutego 1976 r. do dnia 28 lutego 1983 r. prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na stanowisku mechanika w kanałach;

b) przez wyprowadzenie z materiału dowodowego, tj. zeznań świadków: E. P. i A. D. wniosków z niego niewynikających, a ponadto sprzecznych z innym materiałem dowodowym w postaci dokumentacji osobowej J. S., że wnioskodawca w okresie zatrudnienia w Okręgowym Zakładzie (...) w G. Oddział Eksploatacyjny S. wykonywał od dnia 10 lutego 1976 r. do dnia 28 lutego 1983 roku prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na stanowisku mechanika w kanałach;

2) naruszenie prawa materialnego, tj. art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) oraz § 3, 4 i 8 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.) poprzez przyznanie prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach począwszy od dnia 01 czerwca 2014 r.

W uzasadnieniu apelacji organ rentowy dokonał streszczenia postępowań: administracyjnego i sądowego-pierwszoinstancyjnego w niniejszej sprawie, powołał treść przepisów art. 184 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej, jak również § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego oraz wskazał, że ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności z akt osobowych i kartotek płacowych wynika, że J. S. w Okręgowym Zakładzie (...) w G. Oddział Eksploatacyjny w S. był zatrudniony od dnia 10 lutego 1976 r. do dnia 30 czerwca 1979 roku na stanowisku mechanika samochodowego, od dnia 01 lipca 1979 r. jako kierowca samochodu (...), a od dnia 01 września 1983 r. powierzono mu obowiązki kierowcy samochodu ciężarowego (...) i K..

Zdaniem apelującego przeprowadzona przez Sąd Okręgowy ocena dowodów nie odpowiada w dostatecznym stopniu omówionym wyżej wymaganiom wynikającym z dyspozycji art. 233 § 1 k.p.c., ponieważ Sąd ten skupił się jedynie na tych dowodach, które potwierdzały twierdzenia ubezpieczonego, a milczeniem pominięto dowody, które prowadzić musiały do wniosków przeciwnych.

Organ rentowy w pełni zgodził się ze stanowiskiem Sądu I instancji, że w okresie zatrudnienia w Okręgowym Zakładzie (...) w G. Oddział Eksploatacyjny w S. od dnia 01 września 1983 r. do dnia 07 sierpnia 1989 r. J. S. stałe i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony, a zatem pracę wymienioną w poz. 2, dziale VIII, wykazu A rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego.

W ocenie tego organu nie można na podstawie źródłowego materiału dowodowego w postaci dokumentacji osobowo-płacowej, w żaden sposób podzielić natomiast stanowiska, że w okresie zatrudnienia od dnia 10 lutego 1976 r. do dnia 31 sierpnia 1983 r. ubezpieczony stałe i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienioną w poz. 16, działu XIV, wykazu A rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego.

Apelujący podniósł, że po doliczeniu do okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach okresów zatrudnienia J. S.: od dnia 01 stycznia 1984 r. do dnia 31 marca 1988 r. i od dnia 01 września 1988 r. do dnia 31 października 1988 r. okres

ten razem z okresem uwzględnionym w zaskarżonej decyzji (6 lat, 1 miesiąc i 1 dzień) wynosi łącznie 10 lat, 6 miesięcy i 1 dzień, co oznacza, że nie spełnia on wymogu do przyznania świadczenia emerytalnego w wieku obniżonym.

W konkluzji apelacji organ rentowy wnosił o:

- 1) zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania, ewentualnie
- 2) uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Po uzupełnieniu postępowania dowodowego w postępowaniu apelacyjnym okazało się, że apelacja organu rentowego zasługuje na uwzględnienie poprzez zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

W apelacji tej podniesiono m.in. zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego – pominięcie dokumentów zawartych w aktach osobowych oraz dowolną ocenę przeprowadzonych w sprawie dowodów z zeznań świadków.

Skuteczne postawienie zarzutu sprzeczności istotnych ustaleń ze zgromadzonymi dowodami lub naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, lub nie uwzględnił wszystkich przeprowadzonych w sprawie dowodów, jedynie to bowiem może być przeciwstawione uprawnieniu do dokonywania swobodnej oceny dowodów (por. wyrok S.N. z dnia 13 października 2004 r., III CK 245/04, LEX 174185).

W ocenie Sądu II instancji apelujący zdołał wykazać wadliwość rozumowania Sądu Okręgowego z punktu widzenia zaprezentowanych powyżej kryteriów.

Istota sporu w niniejszym postępowaniu sprowadza się do oceny, czy J. S. spełnia łącznie wszystkie, wynikające z treści art. 184 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm., nazywanej dalej ustawą emerytalną), przesłanki ustalenia mu prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym.

Stosownie do treści art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej ubezpieczonym (mężczyznom) urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje prawo do emerytury po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 ustawy emerytalnej (60 lat - § 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze - Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm., nazywanego dalej rozporządzeniem w sprawie wieku emerytalnego), jeżeli w dniu wejścia tej ustawy w życie, tj. w dniu 01 stycznia 1999 r. osiągnęli: okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 ustawy emerytalnej (co najmniej 25 letni).

Takim ubezpieczonym przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 ustawy emerytalnej pod warunkiem nie przystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa (art. 184 ust. 2 ustawy emerytalnej w brzmieniu obowiązującym od dnia 01 stycznia 2013 r.).

W przedmiotowej sprawie spór koncentruje się na kwestii spełniania przez wnioskodawcę przesłanki w postaci osiągnięcia w dniu wejścia ustawy emerytalnej w życie, tj. w dniu 01 stycznia 1999 r., wymaganego w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej).

Ocena kwestii spełniania tej przesłanki zależy od odpowiedzi na pytanie, czy okres zatrudnienia J. S. od dnia 10 lutego 1976 r. do dnia 31 sierpnia 1983 r. w Okręgowym Zakładzie (...) w G. Oddziale Eksploatacyjnym w S. (7 lat, 6

miesiący i 19 dni) podlega zaliczeniu do wymaganego w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach.

W myśl § 10 ust. 1 pkt 2, obowiązującego od dnia 23 listopada 2011 r., rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. z 2011 r. Nr 237, poz. 1412), zainteresowany zgłaszający wniosek o emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy powinien dołączyć do wniosku m.in. dokumenty stwierdzające okresy uzasadniające prawo do świadczeń i ich wysokość.

Zgodnie z treścią § 2 ust. 2 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego okresy pracy, o których mowa w ust. 1, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy.

W toku postępowania administracyjnego w niniejszej sprawie J. S. przedłożył świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach z Przedsiębiorstwa Produkcyjno-Usługowego (...) w P. z dnia 19 maja 1999 r. (k. 11 akt em. ZUS), w którym zakład pracy wskazał, że ubezpieczony zatrudniony w tym zakładzie od dnia 10 lutego 1976 r. do dnia 07 sierpnia 1989 r., w tym okresie wykonywał prace mechanika samochodowego na stanowisku mechanika samochodowego wymienionym w pkt 2, poz. 16, działu XIV, wykazu A, stanowiącego załącznik do zarządzenia Nr 64/83 Ministra Komunikacji z dnia 29 czerwca 1983 r. w sprawie prac w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu komunikacji, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego oraz do wzrostu emerytury lub renty inwalidzkiej (Dz. Urz. M.K. Nr 10, poz. 77, nazywanego dalej zarządzeniem resortowym).

Świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach nie jest dokumentem urzędowym w rozumieniu art. 244 § 1 i 2 k.p.c., gdyż podmiot wydający to świadectwo nie jest organem państwowym ani organem wykonującym zadania z zakresu administracji państwowej. Tylko dokumenty wystawione przez te organy stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone. Natomiast świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach traktuje się w postępowaniu sądowym jako dokument prywatny w rozumieniu art. 245 k.p.c., który stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie (por. wyrok S.N. z dnia 16 czerwca 2009 r., I UK 24/09, LEX nr 518067).

Tym samym treść świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach podlega weryfikacji zarówno w toku postępowania administracyjnego przed organem rentowym, jak i w toku postępowania sądowego przed sądami ubezpieczeń społecznych.

W świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach z Przedsiębiorstwa Produkcyjno-Usługowego (...) w P. z dnia 19 maja 1999 r. (k. 11 akt em. ZUS) nie określono wykonywanej pracy według pozycji, działu i wydziału wykazu rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego, a ponadto podane stanowisko pracy „mechanik samochodowy” nie odpowiada rzeczywiście zajmowanemu stanowisku w okresach: od dnia 01 lipca 1979 r. do dnia 31 sierpnia 1983 r. i od dnia 01 września 1983 r. do dnia 07 sierpnia 1989 r.

Okoliczności te podważają miarodajność tego dokumentu dla ustalenia, czy w spornym okresie zatrudnienia ubezpieczony wykonywał prace w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Zasadnie zatem organ rentowy i Sąd Okręgowy uznały to świadectwo za niemiarodajne dla ustalenia powyższych okoliczności.

Podkreślenia jednak wymaga, że w postępowaniu sądowo-odwoławczym fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie mogą być udowadniane wszelkimi środkami dowodowymi przewidzianymi w Kodeksie postępowania cywilnego, a do sądu należy ocena ich wiarygodności.

W związku z powyższym J. S. ma możliwość i obowiązek udowodnienia faktu świadczenia pracy w szczególnych warunkach w spornym okresie zatrudnienia stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na danym stanowisku pracy przy zastosowaniu różnorodnych środków dowodowych.

Decydującą rolę w analizie charakteru pracy ubezpieczonego z punktu widzenia uprawnień emerytalnych ma możliwość jej zakwalifikowania pod którąś z pozycji jednego z wykazów, stanowiących załączniki do rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego. Z treści przepisu § 2 ust. 1 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego wynika zaś, że do zaliczenia okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze do okresów pracy uzasadniających prawo do świadczeń na zasadach określonych w tym rozporządzeniu konieczne jest, aby praca ta była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Dla zaliczenia spornego okresu zatrudnienia wnioskodawcy do okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach wymaganego w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym niezbędne jest zatem ustalenie, że w okresie tym stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy wykonywał on prace w szczególnych warunkach, o których mowa w wykazie rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego.

Z treści dokumentów zawartych w aktach osobowych J. S., a w szczególności: umów o pracę; z dnia 10 lutego 1976 r., z dnia 23 lutego 1976 r., z dnia 01 sierpnia 1976 r. i z dnia 01 lipca 1979 r., karty obiegowej zmiany z dnia 10 lutego 1976 r., opinii: z dnia 23 lutego 1976 r. i z dnia 12 listopada 1979 r., wniosków: z dnia 23 lutego 1976 roku, z 1976 r., z dnia 30 czerwca 1979 r., zakresu obowiązków, czynności i odpowiedzialności z dnia 01 lipca 1979 r., angaży: z dnia 21 stycznia 1980 r., z dnia 08 października 1980 r., z dnia 30 kwietnia 1981 r., z dnia 17 września 1982 r., z dnia 08 listopada 1982 r. i z dnia 30 kwietnia 1983 r. oraz częściowo: skierowania na badania z dnia 09 lutego 1976 r. i świadectwa pracy z dnia 10 lutego 1976 r. (wszystkie dokumenty w aktach osobowych) wynika, że w okresie od dnia 10 lutego 1976 r. do dnia 30 czerwca 1979 r. ubezpieczony był zatrudniony na stanowisku mechanika samochodowego, zaś w okresie od dnia 01 lipca 1979 r. do dnia 31 sierpnia 1983 r. był on zatrudniony na stanowisku kierowcy/kierowcy samochodu Ż..

Nieprawidłowo zatem Sąd I instancji ustalił, że ubezpieczony w okresie zatrudnienia w Okręgowym Zakładzie (...) w G. Oddział Eksploatacyjny w S. od dnia 10 lutego 1976 r. do dnia 07 sierpnia 1989 r. był zatrudniony najpierw na stanowisku mechanika samochodowego w kanałach, a później jako kierowca samochodów ciężarowych powyżej 3,5 tony, jak również, iż od dnia 01 marca 1983 roku wnioskodawcy powierzono stanowisko kierowcy samochodów ciężarowych powyżej 3,5 tony np. M., K..

Z faktu, że właściwy minister, kierownik urzędu centralnego, czy centralny związek spółdzielczy, w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych, ustalił w podległych i nadzorowanych zakładach pracy, że dane stanowisko pracy jest stanowiskiem pracy w szczególnych warunkach, może płynąć domniemanie faktyczne, że praca na tym stanowisku w istocie wykonywana była w takich warunkach i odwrotnie, brak konkretnego stanowiska pracy w takim wykazie może – w kontekście całokształtu ustaleń faktycznych – stanowić negatywną przesłankę dowodową (por. wyrok S.N. z dnia 16 listopada 2010 r., I UK 124/10, LEX nr 707404).

W przypadku ustalenia, że stanowisko pracy ubezpieczonego widniejące na dokumentach dotyczących spornego okresu zatrudnienia, figuruje w wykazie stanowiącym załącznik do właściwego zarządzenia resortowego, zachodziłoby zatem domniemanie faktyczne, że w okresie zatrudnienia na tym stanowisku wykonywał on prace w szczególnych warunkach.

Sąd Apelacyjny zauważa, że stanowisko „mechanika samochodowego”, „kierowcy” i „kierowcy samochodu Ż.” nie są wymienione w pkt 1-5, poz. 2 „Prace kierowców samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony, specjalizowanych, specjalistycznych (specjalnych), pojazdów członowych i ciągników samochodowych balastowych, autobusów o liczbie miejsc powyżej 15, samochodów uprzywilejowanych w ruchu w rozumieniu przepisów o ruchu na drogach publicznych, trolejbusów i motorniczych tramwajów”, działu V „W transporcie i łączności”, ani w pkt 1-8, poz. 16 „Prace wykonywane w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów

mechanicznych lub szynowych”, działu XIV „Prace różne” wykazu A, stanowiącego załącznik nr 1 do zarządzenia resortowego.

Tym samym w odniesieniu do okresów zatrudnienia na tych stanowiskach nie zachodzi domniemanie faktyczne, że J. S. wykonywał prace w szczególnych warunkach, o których mowa w poz. 2, działu V, czy w poz. 16, działu XIV, wykazu A rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego.

Sąd II instancji wskazuje, że prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym stanowi odstępstwo od zasady powszechnego wieku emerytalnego i w związku z tym nie można poprzestać tylko na jego uprawdopodobnieniu, lecz musi zostać udowodnione, a temu służą dokumenty. Dlatego, w tej kategorii spraw podkreśla się, że już tylko zeznania świadków lub przesłuchanie stron, gdy nie znajdują potwierdzenia w dokumentach pracowniczych nie stanowią miarodajnego dowodu pracy w szczególnych warunkach. Nie jest dopuszczalne oparcie się wyłącznie na zeznaniach świadków lub przesłuchaniu stron, w sytuacji gdy z dokumentów wynikają okoliczności przeciwne (por. wyrok S.A. w Szczecinie z dnia 20 września 2012 r., III AUa 374/12, LEX nr 1223476 oraz powołane w uzasadnieniu wyroki S.A. we Wrocławiu: z dnia 17 stycznia 2012 r., III AUa 1482/11, LEX nr 1110006 i z dnia 22 lutego 2012 r., III AUa 1734/11, LEX nr 1129735).

W konsekwencji zeznania świadków: E. P. (k. 23 akt sprawy 00:04:48) i A. D. (k. 23 akt sprawy 00:10:49), jak również przesłuchanie J. S. w charakterze strony (k. 24 akt sprawy 00:17:46 i k. 66 akt sprawy 00:04:45) zasługują na wiarę w zakresie, w jakim korespondują z treścią dokumentów dotyczących spornego okresu zatrudnienia.

Za wiarygodne uznać zatem należy zeznania tych świadków oraz przesłuchanie ubezpieczonego w charakterze strony w zakresie w jakim wskazali, że w spornym okresie zatrudnienia wnioskodawca wykonywał prace mechanika samochodowego (do dnia 30 czerwca 1979 r.) oraz prace kierowcy samochodu dostawczego (...) i (...).

W powyższym zakresie te zeznania i przesłuchanie w charakterze strony korespondują z treścią dokumentów zgromadzonych w aktach osobowych.

Natomiast nie zasługują na wiarę zeznania świadków i przesłuchanie J. S. w zakresie, w którym wskazują, że w spornym okresie zatrudnienia ubezpieczony wykonywał prace kierowcy samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony, jak również po dniu 30 czerwca 1979 r. wykonywał prace mechanika samochodowego, ponieważ nie znajdują oparcia w treści dokumentów zgromadzonych w jego aktach osobowych.

Trafnie organ rentowy podnosił, że Sąd I instancji błędnie ocenił, że treść zeznań świadków: E. P. (k. 23 akt sprawy 00:04:48) i A. D. (k. 23 akt sprawy 00:10:49) daje podstawy do przyjęcia, że w spornym okresie zatrudnienia wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace w kanale remontowym przy naprawie samochodów ciężarowych.

Po pierwsze ustalenie to klóci się z treścią dokumentów zawartych w aktach osobowych, które mają szczególną wartość dowodową, ponieważ zostały sporządzone w okresach, których dotyczą. Z dokumentów tych wynika jednoznacznie, że od dnia 01 lipca 1979 r. J. S. pracował jako kierowca samochodu (...).

Po drugie zaś Sąd ten pominął tą część zeznań świadków, w której wskazali oni, że oprócz prac mechanika samochodowego wykonywał on również prace kierowcy samochodu (...).

Uwadze Sądu Apelacyjnego nie uszedł fakt, że ubezpieczony przesłuchiwany w charakterze strony w postępowaniu sądowym-pierwszoinstancyjnym w niniejszej sprawie (k. 24 akt sprawy 00:17:46) starał się pomniejszyć znaczenie wykonywanej przez siebie pracy kierowcy samochodu (...) i (...) wskazując, że jeździł tymi samochodami raz na miesiąc, albo rzadziej, a zatrudniono go na stanowisku kierowcy samochodu (...) jedynie celem zwiększenia mu stawki zaszerogowania osobowego.

Celem wyjaśnienia zachodzących wyżej wątpliwości, na mocy art. 382 k.p.c., Sąd ten uzupełnił postępowanie dowodowe w postępowaniu apelacyjnym poprzez dopuszczenie dowodów: z uzupełniającego przesłuchania wnioskodawcy w charakterze strony (k. 66 akt sprawy 00:04:14) oraz z jego prawa jazdy (k. 52 akt sprawy).

J. S. przesłuchiwany uzupełniająco w charakterze strony w postępowaniu apelacyjnym podał m.in., że przed nabyciem prawa jazdy kategorii „C” w dniu 14 września 1978 r. wykonywał prace w kanale remontowym przy naprawie samochodów ciężarowych, zaś po nabyciu tych uprawnień wykonywał prace kierowcy samochodu ciężarowego o dopuszczalnej masie całkowitej powyżej 3,5 tony. Ubezpieczony przyznał, że w okresie zatrudnienia na stanowisku mechanika samochodowego wykonywał również prace kierowcy samochodu (...) i (...) nawet 2-3 razy w tygodniu zastępując zaopatrzeniowca. Podtrzymał swoje stanowisko, zgodnie z którym zatrudnienie na stanowisku kierowcy samochodu (...) miało na celu jedynie zwiększenie stawki jego zaszeregowania. Przedstawiając pracę na stanowisku mechanika samochodowego wnioskodawca wskazał, że w zakładzie pracy było zatrudnionych 10-15 mechaników, zaś w każdym z 3-4 kanałów remontowych mogło równocześnie pracować po dwóch mechaników, z uwagi na brak niektórych mechaników stale i w pełnym wymiarze czasu pracował w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów samochodowych (k. 66 akt sprawy 00:04:45).

Zdaniem Sądu II instancji nie zasługuje na wiarę ta część przesłuchania J. S. w charakterze strony, w której utrzymuje, że do dnia nabycia uprawnień do kierowania samochodami ciężarowymi o dopuszczalnej ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych, jak również, że po nabyciu tych uprawnień w dniu 14 września 1978 r. wykonywał pracę kierowcy samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony.

W tej części przesłuchanie to koliduje bowiem zarówno z treścią dokumentów zawartych w aktach osobowych, a w szczególności: umowy o pracę z dnia 12 listopada 1979 roku, wniosku z dnia 30 czerwca 1979 r., zakresu obowiązków, czynności i odpowiedzialności z dnia 01 lipca 1979 r., opinii z dnia 12 listopada 1979 r. oraz angaży: z dnia 21 stycznia 1980 r., z dnia 08 października 1980 r., z dnia 30 kwietnia 1981 r., z dnia 17 września 1982 r., z dnia 08 listopada 1982 r., z dnia 30 kwietnia 1983 r. i z dnia 20 września 1983 r. (wszystkie dokumenty w aktach osobowych) wskazujących, że pracę kierowcy samochodu ciężarowego podjął dopiero od dnia 01 września 1983 r., jak również z treścią zeznań świadków: E. P. (k. 23 akt sprawy 00:04:48) i A. D. (k. 23 akt sprawy 00:10:49), które podały, że w okresie zatrudnienia na stanowisku mechanika samochodowego wykonywał również pracę kierowcy samochodu dostawczego (...).

Ponadto niezgodne z zasadami logiki i doświadczenia życiowego jest przyjęcie, że wszyscy mechanicy zatrudnieni w spornym okresie w Okręgowym Zakładzie (...) w G. Oddziale Eksploatacyjnym w S. jednocześnie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywali prace w kanałach remontowych.

Nie znajduje miarodajnych podstaw stanowisko ubezpieczonego, zgodnie z którym zatrudnienie go na stanowisku kierowcy samochodu (...) miało na celu jedynie zwiększenie stawki jego zaszeregowania osobowego, a w istocie wykonywał on nadal prace w kanałach remontowych przy naprawie samochodów ciężarowych.

Tym samym zasadne jest przyjęcie, że J. S. w spornym okresie zatrudnienia: na stanowisku mechanika samochodowego od dnia 10 lutego 1976 r. do dnia 30 czerwca 1979 r. prac w szczególnych warunkach, o których mowa w poz. 16, działu XIV, wykazu A rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego, nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu, zaś na stanowisku kierowcy/kierowcy samochodu (...) w ogóle nie wykonywał prac w szczególnych warunkach.

Do postępowania odrębnego z zakresu ubezpieczeń społecznych, w zakresie postępowania dowodowego, ma zastosowanie - bez żadnych ograniczeń - reguła wynikająca z art. 232 k.p.c., obowiązuje więc zasada kontryktoryjności i dowodzenia swoich twierdzeń przez stronę.

W przypadku, gdy strona nie czyni zadość obowiązkowi wskazania dowodów dla stwierdzenia faktów, z których wywodzi skutki prawne, musi się liczyć z niekorzystnymi dla niej następstwami procesowymi w postaci uznania wysuwanych przez nią twierdzeń za nie udowodnione, a w konsekwencji z przegraniem procesu.

W przedmiotowej sprawie na ubezpieczonym spoczywał z mocy ustawy (art. 232 zd. 1 k.p.c.) obowiązek wskazania dowodów na poparcie swojego stanowiska, zgodnie z którym w spornym okresie zatrudnienia stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku wykonywał prace w szczególnych warunkach, to on bowiem z powyższego faktu wywodzi skutek prawny w postaci łącznego spełnienia wszystkich przesłanek ustalenia mu prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym.

W ocenie Sądu II instancji w oparciu o przeprowadzone w sprawie dowody wnioskodawca nie zdołał wykazać, że w spornym okresie zatrudnienia w Okręgowym Zakładzie (...) w G. Oddziale Eksploatacyjnym w S. od dnia 10 lutego 1976 r. do dnia 31 sierpnia 1983 r. stale i w pełnym wymiarze czasu wykonywał prace w szczególnych warunkach.

Podlegające zaliczeniu do wymaganego do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach okresy zatrudnienia J. S. w Okręgowym Zakładzie (...) w G. Oddział Eksploatacyjny w S., uwzględnione przez organ rentowy w apelacji, tj. od dnia 01 stycznia 1984 r. do dnia 31 marca 1988 r. (4 lata i 3 miesiące) oraz od dnia 01 września 1988 r. do dnia 31 października 1988 r. (2 miesiące), liczone razem z okresami uwzględnionymi przez ten organ w postępowaniu administracyjnym (6 lat, 1 miesiąc i 1 dzień), na dzień 01 stycznia 1999 r. wynoszą łącznie 10 lat, 6 miesięcy i 1 dzień, a zatem ubezpieczony nie spełnia spornej przesłanki z art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej.

Ponieważ do ustalenia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym konieczne jest łączne spełnienie wszystkich ustawowych przesłanek z art. 184 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej, wobec nie spełnienia przesłanki z art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej, brak jest podstaw prawnych do przyznania wnioskodawcy tego świadczenia.

Reasumując powyższe rozważania stwierdzić należy, że Sąd I instancji dokonał nieprawidłowej, niezgodnej z zasadami logiki i doświadczenia życiowego oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, a w konsekwencji nieprawidłowo: ustalił stan faktyczny sprawy i zastosował przepisy prawa materialnego. Apelacja organu rentowego zdołała zatem podważyć ocenę dokonaną przez ten Sąd.

Zasadne są zatem podniesione w treści apelacji zarzuty: naruszenia prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c. oraz prawa materialnego, tj. art. 184 ustawy emerytalnej i § 4 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego.

Chybione są natomiast zarzuty naruszenia prawa materialnego, tj. § 3 i § 8 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego, ponieważ przepisy te nie znajdowały zastosowania w przedmiotowej sprawie.

Uznając apelację organu rentowego za zasadną, działając na mocy art. 386 § 1 k.p.c., Sąd Apelacyjny orzekł, jak w sentencji wyroku.